

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Тюря Юлія Іванівна

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, господарського та екологічного права
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, Україна*

Дедалі інноваційні цифрові технології набувають важливого значення для розвитку економіки та суспільного життя будь-якої країни. Автоматизація та роботизація потенційно здатні стабілізувати економічні процеси у старіючому суспільстві. Сьогодні ІТ-технології та штучний інтелект є самими популярними напрямками досліджень науковців, а також найбільш прибутковими у сфері бізнесу. Сучасні інноваційні технології, до яких інтегрований штучний інтелект, спроможні самостійно підвищувати власну продуктивність шляхом безпосереднього вивчення та аналізу особистого попереднього досвіду свої діяльності. До того ж технології штучного інтелекту постійно удосконалюються, оновлюючись протягом свого життєвого циклу, завдяки чому набувають певних творчих здібностей. Наразі вже існує значна кількість об'єктів, які створені за допомогою штучного інтелекту. Зрозуміло, що такі творіння зумовлюють в суспільстві чималий інтерес до себе, про що свідчать вдалі їх продажі на аукціонах за шалені гроші. Відома картина «Портрет Едмонда Беламі», створена штучним інтелектом, була продана в Нью-Йорку на аукціоні за 432 тисячі доларів, а автопортрет, створений людиноподібним роботом Софією, – за 688 тисяч доларів [1].

Аналізуючи данні звіту «Штучний інтелект: всесвітній огляд патентів на штучний інтелект і патентування в секторі штучного інтелекту Великобританії» (Artificial Intelligence: A worldwide overview of AI patents and patenting by the UK AI sector) Відомства інтелектуальної власності Великобританії (IPO), можна спостерігати стрімке зростання кількості опублікованих патентних заявок, що стосуються штучного інтелекту. Так протягом останнього десятиліття їх кількість збільшилася на 400%. Подібне зростання кількості патентних заявок з використанням технологій штучного інтелекту є характерним і для США, де в період з 2002 до 2018 роки ця кількість збільшилася у два рази [2].

Враховуючи, що творчі інструменти штучного інтелекту наразі набувають широкого розповсюдження та застосування, питання щодо виникнення авторського права на витвори штучного інтелекту у сфері інтелектуальної власності займає ключову позицію. Одночасно постає інше

проблемне питання, яке хвилює та привертає уваги сьогоднішніх митців, це порушення авторських прав.

До цього часу не викликало сумнівів право інтелектуальної власності на твори, створені комп'ютером, через те, що комп'ютерна програма використовується лише як інструмент, який підтримує творчий процес створення інтелектуального об'єкта людиною, що можна порівняти з написанням літературного твору за допомогою ручки. Наразі визначення поняття «комп'ютерна програма» надається Правилами використання комп'ютерних програм у навчальних закладах, затверджених наказом МОН України від 02.12.2004 № 903 як «набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах)» [3]. Майже аналогічне визначення цього поняття наведено у Положенні про автоматизовану систему документообігу суду, затвердженого Рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 № 25, зокрема це «набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у придатній для зчитування комп'ютером формі, які приводять його в дію для досягнення певної мети або результату» [4]. Беручи до уваги зміст наведених визначень, формується розуміння комп'ютерної програми лише як форми вираження певної інформації для зчитування комп'ютером, не здатної здійснювати творчий процес та продукувати інтелектуальний результат.

Збагативши комп'ютерну програму системою штучних нейронів, які працюють за певним алгоритмом обробки інформації та прийняття рішення, отримали штучний інтелект. Отже, на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій та з удосконаленням технологій штучного інтелекту комп'ютерна програма перестала бути лише інструментом, оскільки вона набула здатності без втручання людини або за незначного втручання приймати певні рішення, пов'язані з творчим процесом створення нових об'єктів. Таким чином штучний інтелект слід розглядати як програмний продукт, зважаючи на його походження та призначення, здатний створювати інтелектуальні об'єкти.

Враховуючи це, виникає необхідність здійснення правової регламентації статусу штучного інтелекту, авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності, які ним створені. Практика країн світу розходиться у питанні уніфікованої регламентації статусу штучного інтелекту, що спричиняє деякі розходження у правовому аспекті. Так, в країнах англосаксонської системи права заведено вважати, що права на об'єкти, створені штучним інтелектом, можуть належати виключно людині. Тому відповідно до даного підходу сам штучний інтелект не може бути наділений правами інтелектуальної власності.

У Великобританії право власності на інтелектуальні об'єкти, створені автоматизованим механізмом, належить особі, яка спромоглася їх

виготовити, запрограмувавши належним чином такий механізм для виконання цього завдання [5].

В Україні автором інтелектуального об'єкта, якому належить право власності на нього, відповідно до статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» є «фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір» [6]. Отже, первинне авторське право належить цій фізичній особі. Такий же підхід щодо розв'язання питання належності права власності на об'єкти, створені штучним інтелектом, є характерним і для країн Європейського Союзу. Водночас у такому випадку дискусивним є визначення суб'єкта права інтелектуальної власності як творця (автора), зокрема творця розумної технології або особу, яка дала завдання такий технології створити інтелектуальний об'єкт.

Безсумнівно застосування уніфікованої правової регламентації щодо статусу штучного інтелекту та визнання авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності, які ним створені, значно б спростили розв'язання окреслених проблем. Проте питання правового регулювання інтелектуальної власності, створеної штучним інтелектом, у сучасному світі поки викликає суперечки та дискусії з цього приводу. Запропоновані науковцями певні підходи щодо регламентації статусу штучного інтелекту мають швидше науковий характер, аніж практичний.

Втім, враховуючи, що наразі технології штучного інтелекту для багатьох країн світу стали необхідною складовою їх стратегічного потенціалу, а також вплив штучного інтелекту на інтелектуальну власність, виникає необхідність проведення на міжнародному рівні дискусій з питань інтелектуальної власності та штучного інтелекту, формування державних та міжнародних політик використання штучного інтелекту сфері інтелектуальної власності.

Беручи до уваги, що поряд із традиційними об'єктами інтелектуальної власності, існує категорія нетрадиційних об'єктів, які охороняються в межах *sui generis*, або «своєрідного права», «права особливого роду», можна запропонувати такий же підхід і до регулювання технологій штучного інтелекту у сфері інтелектуальної власності.

Іншим альтернативним підходом може бути віднесення об'єктів інтелектуальної власності, створених штучним інтелектом, до категорії суспільного надбання. Оскільки суспільне надбання можна розглядати як загальне благо, що використовується всіма та охороняється усім суспільством. Такий підхід, на думку автора, не суперечить одному із принципів права інтелектуальної власності щодо справедливого збалансування приватних та публічних інтересів у сфері інтелектуальної власності.

Разом з тим, враховуючи міждисциплінарний характер цієї проблематики, динамічність змін у зазначеній сфері, є нагальна потреба у проведенні подальших досліджень щодо визначення засад правового регулювання штучного інтелекту у сфері інтелектуальної власності.

Література:

1. Анастасія Клян. Як штучний інтелект регулюють в Україні та світі. URL: <https://ain.ua/2022/02/01/yak-ai-rehulyuyut-v-ukrayini-ta-sviti/>.
2. Artificial Intelligence: A worldwide overview of AI patents and patenting by the UK AI sector. URL: <http://surl.li/ebfey>.
3. Про затвердження Правил використання комп'ютерних програм у навчальних закладах. Наказ МОН України від 02.12.2004 № 903. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0044-05>.
4. Про затвердження Положення про автоматизовану систему документообігу суду. Рішення Рада суддів України від 02.04.2015 № 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0025414-15#Text>.
5. Cantwell, M. (2017). Bill about AI. URL: <https://www.cantwell.senate.gov/imo/media/doc/The%20FUTURE%20of%20AI%20Act%20Introduction%20Text.pdf>.
6. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3792-12>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-100>

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ

Чусько Валентина Іванівна

кандидат юридичних наук,

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права
Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
м. Київ, Україна*

Купрійчук Анна Миколаївна

*магістрантка кафедри цивільно-правових дисциплін
та міжнародного права*

*Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
м. Київ, Україна*

Договірне регулювання відносин подружжя не є новим явищем для українського законодавства. Ще в 1992 році чинний на той час Кодекс про шлюб та сім'ю Української РСР було доповнено положенням про шлюбний контракт [1]. З набранням чинності Сімейним Кодексом України 10 січня